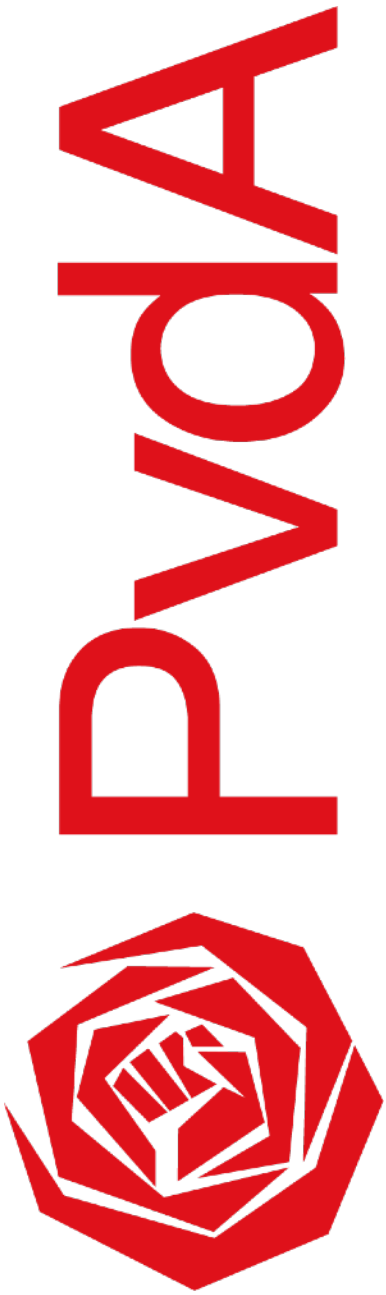
Een plan voor Amsterdam na corona



Amsterdam
mei - 2020

‘t is stil in Amsterdam

Het Covid-19 virus heeft de wereld, het land en de stad Amsterdam van het ene op het andere moment in een coronacrisis gestort. Een crisis waar iedereen de gevolgen van ondervindt en die in alle huishoudens en families gevoeld wordt. Doordat er iemand ziek is (geweest) of nog erger: overleden is. Doordat je je vader, moeder, opa of oma al weken niet gezien hebt. Doordat iemand zijn inkomsten is kwijt geraakt of zijn bedrijf heeft zien omvallen. Of zijn of haar grote hobby’s en passies even niet kan uitoefenen.

Ook de verschillen in de stad worden zichtbaar. De binnenstad is stil, huizen staan leeg, en winkels hebben geen klanten. Hoe anders is het beeld buiten het centrum, mensen staan in de rij om eten af te halen of boodschappen te doen. Zo proberen we ook allemaal onze lokale ondernemers te steunen.

De coronacrisis is daarmee groter dan een zorgcrisis alleen. Door de noodzakelijke maatregelen om het virus te beteugelen staat ons een economische en een sociale crisis te wachten. De contouren daarvan zijn nog niet goed zichtbaar, we weten nog niet wat de exacte gevolgen zijn, maar wat we wel weten is dat de impact groot zal zijn, ook in en voor Amsterdam.

Amsterdam is op dit moment bezig om de ergste pijn in de stad te verzachten. De meeste zorg en aandacht gaat daarbij uit naar de groepen die het meest kwetsbaar zijn. Ook zijn we inmiddels in de fase terechtgekomen dat we gaan nadenken over hoe een ‘1,5 metersamenleving’ er in de stad op korte termijn uit zal zien. En hoe lang zullen we zo moeten blijven leven?

De crisis heeft ons allemaal doen inzien dat bij het bezweren ervan we allemaal gebaat zijn bij een krachtige overheid. Een overheid die snel kan handelen, die coördineert en die zorgt voor haar bewoners door haar sociaal vangnet waar iedereen op terug kan vallen. Ook heeft deze crisis ons doen inzien dat ook de vrije markt, niet zonder een publiek vangnet kan.

Voorbij het nu en ietsje verder ligt de toekomstige stad. Een stad die vanuit stilstand weer op gang moet komen. Een stad die ‘wederopgebouwd’ dient te worden. Een stad die er straks anders uit zal zien dan voor de Coronacrisis. Niemand zag deze crisis aankomen, niemand kan de echte gevolgen overzien. Maar één ding staat vast: we zullen de komende tijd keuzes moeten maken om de stad er weer bovenop te helpen. Want ook de komende jaren zullen we de naweeën van de crisis nog blijven voelen.

Hoe de stad er bij zal liggen in 2025 wanneer Amsterdam zijn 750 jarig bestaan viert, hangt af van die keuzes: gaan we op dezelfde voet verder of kiezen we een nieuwe weg? Kiezen we voor een diverse en lokale economie waar mensen centraal staan of geven we de markt alle ruimte zonder enige vorm van sturing? Laten we het succes van de stad afhangen van de groei van winsten, of van het welzijn van bewoners? En hoe zorgen we ervoor dat iedereen mee kan profiteren van onze nieuwe welvaart? De keuzes die we nu

maken bepalen hoe ons leven er straks uitziet.

Wat ons betreft maken we deze keuzes met daarin een prominente rol voor de overheid. Want de komende jaren zullen veel van ons vragen. Onze economie zal aangejaagd moeten worden, we zullen mensen aan het werk moeten houden en tegelijkertijd zullen we er alles moeten doen om onze stad niet uit elkaar te laten vallen, zowel in fysieke als in sociale zin.

Hoewel we misschien nog niet weten voor welke keuzes we komen te staan, weten we al wel goed waar de zwakheden in onze stad zaten en zijn die door deze crisis extra bloot komen te liggen. Dit kan een uitgangspunt zijn in het denken over een nieuwe stad, een nieuwe toekomst. Met een economie die werkt voor iedereen. Waar via een Sociaal Democratisch ArbeidsPlan alle Amsterdammers goed werk hebben en waar we blijven investeren in onze stad. We hebben nu de kans en de plicht om Amsterdam eerlijker te maken.

Laten we deze kans benutten.



Sofyan Mbarki
Fractievoorzitter PvdA Amsterdam

Een economie die werkt voor iedereen

De Amsterdamse economie wordt hard geraakt. Hoe anders was dat twee maanden geleden? De economie in de regio Amsterdam draaide op volle toeren en was daarmee één van de grote economische motoren van Nederland. Toch bleek de economie minder stabiel en wist niet iedereen mee te profiteren van het succes van de stad.

Uit balans

Amsterdam is voor zijn inkomsten de afgelopen jaren afhankelijk geworden van toerisme. Het heeft de stad goeds gebracht, maar haar ook veranderd. Daar waar de toeristenstroom groter werd, nam de monocultuur en de overlast voor bewoners toe. Het hart en tevens oudste stuk van Amsterdam wordt daarom door veel van haar eigen inwoners gemeden. Natuurlijk is de toeristische sector niet de enige schuldige van de problemen in onze binnenstad. Maar waar de toeristensector groeit, neemt de diversiteit van onze economie af. Hiermee verandert de stad niet alleen fysiek, maar verandert ook het aanbod aan werkgelegenheid. Daarnaast trekt de zakelijke dienstensector die de stad rijk is vooral (buitenlandse) hoogopgeleiden arbeidskrachten aan. De grote toeristische sector huurt vooral mensen in met een lager, of (nog) geen diploma. Vaak gecombineerd met slechte arbeidsvoorwaarden. Groepen daar tussenin dreigen tussen wal en schip te raken en de stad te verlaten.

Gebrek aan grip

De toestroom van toeristen en bedrijven uit de zakelijke dienstensector heeft de stad geen windeieren gelegd. Velen profiteerden mee van de groeiende stad. Zo ging het een tijd goed, de economie draaide, Amsterdam bloeide. Maar niet iedereen kon meekomen. En toen de stad om wederkerigheid vroeg, gaven niet alle bedrijven thuis. Amsterdam lijkt steeds meer de grip op zijn stad verloren te zijn geraakt. Door de coronacrisis is die situatie in de stad nu aan het veranderen. Dat biedt kansen. De vrije markt die zo ongrijpbaar leek, heeft de overheid nu nodig. Het geeft de stad de opdracht er te zijn voor ondernemers die geraakt worden. De snelle, financiële EHBO helpt daarbij. Met generieke maatregelen wordt geprobeerd de eerste verliezen voor ondernemers en werknemers in Amsterdam te compenseren. En dat is nodig. Tegelijkertijd weten we dat deze maatregelen eens zullen ophouden. De stad zal daarna een eigen vorm moeten vinden om de economie weer op te bouwen.

Een economie die werkt voor mensen

In het herstel van de Amsterdamse economie is het hervinden van diversiteit noodzakelijk. Een diverse economie zorgt voor een divers aanbod van werkgelegenheid. Daarmee kan het de meeste Amsterdammers aan werk helpen en dus bestaanszekerheid geven. Een diverse economie maakt de stad bovendien minder kwetsbaar voor economische wisselingen doordat ze niet te zwaar leunt op één sector, zoals bijvoorbeeld toerisme. Deze balans ontstaat niet vanzelf. De stad moet daar invloed op uitoefenen, bijvoorbeeld via sturing door middel van bestemmingsplannen en gronduitgifte. Bestemmingsplannen beschrijven vaak zeer nauwkeurig welke bedrijvigheid voor een bepaald gebied gewenst is. Impliciet worden daar zelfs keuzes gemaakt door bijvoorbeeld de vierkante meters per bedrijfsruimte te specificeren. In het opstellen van bestemmingsplannen zou bijvoorbeeld

- vergelijkbaar aan de keuze voor woningen in 40/40/20 - een specifieke verdeling gemaakt kunnen worden. Moeten we als stad blijven faciliteren in kleine kantoortjes die leeg blijven om te dienen voor een schaduwbedrijf dat hier belasting ontwijkt ? Of zouden we ervoor kunnen kiezen dat de inkomsten op de grond van minder belang is dan diversiteit in het aanbod van werk?

Sturende stad

Dat dit kan laten de projecten van N.V. Zeedijk en Stadgoed zien. Door functioneel te bestemmen, in overleg met de buurt en ten gunste van de diversiteit is een leefbare straat gecreëerd waar die ooit een no-go zone was. Dit soort projecten, gecombineerd met het terugbrengen van woningen voor mensen, in plaats van vakantieverhuur moet gaan leiden tot een leefbare binnenstad voor zowel inwoners als bezoekers.

Herwaardering van de ambachten

De druk op de openbare ruimte wordt niet alleen in het centrum gevoeld en heeft zich verspreid naar andere delen van de stad. Voor een schoenmaker of stoffeerder in de Pijp zijn de huren bijna niet meer te betalen. Doordat de Amsterdamse economie zich heeft ontwikkeld naar een economie die veel vraagt om theoretisch geschoolde werknemers, lijkt de waarde van de ambachten te verdwijnen. Richard Sennett laat ons zien dat ambachten ons juist kunnen helpen in het vinden van een duurzame en circulaire economie[1]. Daarmee zijn de ambachten niet alleen belangrijk voor een diverse economie, ze leren ons ook anders kijken en bieden ook een uitweg bij die andere crisis, de klimaatcrisis. Meer ruimte dus voor ambachten of installatiebedrijven, juist op het gebied van duurzaamheid. Daardoor ontstaat ook meer werkgelegenheid voor middelbaar opgeleide Amsterdammers. In samenwerking met het middelbaar beroepsonderwijs kan aansluiting gevonden worden tussen opleiding en arbeidsmarkt. Daarmee kunnen studenten van nu werken in en aan het duurzame Amsterdam van de toekomst.

Nadruk op lokale productieketens

Amsterdam kan daarbij in samenwerking met de Metropool Regio Amsterdam meer nadruk leggen op lokale en nabije productieketens. De coronacrisis laat ons zien dat een kortere productieketen mogelijk is en bovendien belangrijk voor buurt en planeet. Door rubber uit Brazilië te halen, katoen uit India, plastic uit Italië en arbeidskracht uit Bangladesh worden kosten misschien gedrukt, maar de keten is niet duurzaam en niet sociaal. De sterkste spelers betalen de laagste prijs en de hardwerkende boeren leven in onzekerheid en armoede. Juist daarom is het belangrijk om meer lokale waardeketens te creëren. Een komkommer uit Zuid-Spanje halen is niet nodig als je weet dat ze ook in Baambrugge groeien. Econoom Barbara Baarsma liet ons al eerder zien dat we leven in een voedselparadijs, terwijl een maaltijd in Amsterdam vaak al 30.000 kilometer heeft gereisd voor je er een hap van neemt[2]. Verkorte ketens kun je beter controleren, zorgen voor een sterkere lokale economie en kunnen bijdragen aan het herstellen van onze relatie met voedsel.

---

[1] https://www.richardsennett.com/site/senn/templates/general2.aspx?pageid=21&cc=gb

[2] https://www.parool.nl/ps/essay-barbara-baarsma-kunnen-we-meer-lokaal-eten~b167bfda/

Wederkerig vestigingsklimaat

Juist nu moet Amsterdam aan het sturen zitten bij de opbouw van onze economie. Op de eerste generieke maatregelen kunnen specifieke steunmaatregelen volgen. Maar daar horen wel voorwaarden bij. We hoeven niet alles uit de 'pre-corona' economie mee te nemen. Neem de bedrijven uit de winner takes all-economie; de economie waar de winsten steeds gaan naar een kleine groep aandeelhouders terwijl de kosten - of het nu gaat om onzekerheid van werk, vervuiling of stress - afgewimpeld worden op individuen en de samenleving. Bedrijven die alleen snelle winst najagen, niets op hebben met zekerheid voor werknemers en geen waarde toevoegen aan de samenleving hebben in onze stad geen bestaansrecht. Voor de toekomst van onze werkgelegenheid en welvaart zijn ondernemers nodig die zich, samen met hun werknemers, richten op het voortbestaan van hun bedrijf op de langere termijn. Daarom zou de steun die nu wordt geboden aan bedrijven voorwaardelijk moet zijn. Voor wat hoort wat. Nu steun ontvangen is mensen in dienst houden en recht op inspraak geven en later een goed contract bieden. Nu steun ontvangen is straks onderdeel zijn van de nieuwe post-corona economie. Een economie waarin bedrijven over behaalde winst netjes belasting betalen, zodat we met belastinggeld zaken kunnen regelen die goed zijn voor ons allemaal. Dit kan door een wederkerig vestigingsklimaat te realiseren. Daarbij blijft de stad open staan voor tal van verschillende bedrijven, maar tegelijkertijd worden randvoorwaarden gesteld en tegenprestaties verwacht van zij die zich hier willen vestigen. Bedrijven die zich hier vestigen kiezen daarmee meer voor Amsterdam. Bedrijven die ervoor kiezen om bij te dragen aan deze stad en aan de toekomst zijn meer dan welkom.

Steun voor het Amsterdamse MKB

Het Amsterdams midden- en kleinbedrijf is het kloppend hart van onze stad. Het MKB zorgt voor een divers aanbod aan banen en is een verbindende factor in onze buurten. Deze cruciale bedrijven hebben het in de corona crisis zwaar te verduren en verdienen onze steun. Steun bij het aanpassen aan de 1.5 meter economie. Maar ook financiële steun. Het is voor banken moeilijk om leningen aan kleinere bedrijven te verstrekken (vanwege de vele voorschriften die daaraan zijn verbonden), en daardoor dreigen deze bedrijven tussen wal en het schip te geraken. De gemeente zou dat kunnen opvangen, bijvoorbeeld door zelf als bank te fungeren en kleine kredieten te verstrekken aan het Amsterdamse MKB. Zo kan ze de gemeenschap helpen in hun voortbestaan.

Sociaal Democratisch ArbeidsPlan

Werk is een basis van bestaanszekerheid. Door de coronacrisis is de inrichting anders, en in de toekomst onzeker. Werk zorgt voor inkomen, maar kan ook plezier, waardering, een sociaal netwerk, energie en ontwikkeling brengen. Helaas brengt het soms ook stress, ongezondheid en onzekerheid. De WRR bracht in januari een rapport uit waarin het voorwaarden schetste voor goed werk[3]. Goed werk is werk waardoor je grip hebt op geld, werk en het leven en hangt onder meer samen met sociale zekerheid, zeggenschap en flexibiliteit aan de kant van de werknemer. Het is daarmee een grondrecht dat een overheid zou moeten garanderen. Door zelf het voorbeeld te geven, door verwachtingen uit te spreken en desnoods door zelf werk te creëren, misschien niet een nieuw Amsterdams Bos, maar een Amsterdams herstel van de kades en bruggen.

Onzekerheid op de arbeidsmarkt

Mensen met onzekere arbeidsrelaties hebben vaak geen 'goed werk'. Terwijl de werkloosheid aan het begin van het jaar op een laag punt stond, was meer dan een derde van de werkenden in Nederland afhankelijk van een onzeker contract (flex, payroll, nuluren) of ZZP'er. Veel ZZP'ers in onze stad werken in een constructie van schijnzelfstandigheid en/of tegen (te) lage tarieven. Dat betekent dat veel van deze mensen een onzeker inkomen hadden. De WRR laat in haar rapport zien dat flexibele arbeidsrelaties een nadelige invloed hebben op werknemers maar ook op bedrijven, en daarmee op de samenleving als geheel. Mensen stellen grote keuzes in hun leven zoals het krijgen van kinderen uit, kunnen moeilijker aan een woning komen, leren en ontwikkelen minder omdat bedrijven niet in ze investeren. Goed werk heeft een positieve invloed op het welzijn en de gezondheid van mensen en de sociale samenhang.

Amsterdammers in de knel

Nu zien we extra goed hoe kwetsbaar deze groepen zijn. Het aantal WW- en bijstandsaanvragen onder deze groepen is sinds maart toegenomen[4]. Ook komen steeds meer bedrijven in de knel, bijvoorbeeld in de culturele sector en horeca. Landelijke maatregelen als de NOW en de Tozo zijn gericht op het behouden van inkomen. Er is echter weinig duidelijk over de effectiviteit van deze maatregelen. Het is daarbij niet ondenkbaar dat veel werknemers met een onzeker contract in de toekomst als gevolg van reorganisaties alsnog hun inkomen verliezen. Daarbij bestaat de mogelijkheid dat ondernemers op dit moment geen gebruik maken van de regeling omdat opdrachten doorlopen maar dat die toestroom in de toekomst, wanneer de regelingen niet meer van kracht zijn, opdrogen als gevolg van uitblijvende investeringen. Voor wie wel van de regelingen gebruik maakt is het bedrag mogelijk niet genoeg om van te kunnen leven omdat ze een andere inkomstenpatroon gewend waren. Het ligt in de lijn der verwachting dat de werkloosheid fors zal groeien de komende jaren, en het aantrekken van de werkgelegenheid zal tijd kosten.

---

[3] Het betere werk. De nieuwe maatschappelijke opdracht - WRR

[4] sociale kwetsbaarheid (PDF-)

Tekorten waren er al

In belangrijke sectoren voor de stad als het onderwijs, de kinderopvang en de zorg zien we al tijden tekorten. Mensen die in deze sectoren werken vinden steeds moeilijker een betaalbare woning en zijn gedwongen de stad te verlaten. Tegelijkertijd zijn er mensen die werkzoekend zijn en in deze sectoren zouden kunnen werken, maar niet de juiste kwalificaties hebben.

Bestaanszekerheid als basis

Amsterdammers verdienen de zekerheid van een leefbaar inkomen. Dat kan door een vast contract met een leefbaar loon als norm, en een goed vangnet voor mensen die geen werk hebben. Zo wordt bijgedragen aan stabiele inkomens, en daarmee het herstel van vertrouwen van werknemers. Hoewel we vaak afhankelijk zijn van de landelijke overheid wat betreft wet- en regelgeving, kan juist ook Amsterdam zelf een actieve rol spelen.

Werkgelegenheid creëren

Uitbreiding van werkgelegenheid zou een oplossing kunnen zijn voor uitdagingen in de stad, en tegelijk kan de gemeente overwegen meer werk te creëren door mensen in dienst te nemen. Vanuit het gemeentelijk grondbedrijf kunnen meer projecten gestart worden en aangejaagd. Meer schoonmakers kunnen de stad schoner houden en meer leerplichtambtenaren kunnen meer kinderen naar school krijgen. Denk ook aan extra handen in de klas en in de ouderenzorg of meer opbouwwerkers in de wijken. Waarom zouden we als stad wachten op de markt om mensen aan het werk te zetten? We beschikken al over een eigen werkbrigade en sociale werkvoorziening. Die kunnen we nu meteen versterken. Er is in Amsterdam nog genoeg te doen.

De gemeente geeft het goede voorbeeld en gebruikt haar invloed

De gemeente kan als een van de grootste werkgevers van de regio zelf het goede voorbeeld geven in de contractvorm en het salaris voor ambtenaren. Een kleine flexibele schil is begrijpelijk voor ‘piek en ziek’, maar waarom zouden deze werknemers minder rechten krijgen dan andere werknemers? Hun flexibiliteit leidt juist tot meer onzekerheid waarbij het eerder logisch lijkt om er iets extra’s tegenover te zetten, zoals een hoger salaris. Het is eigenlijk net als met de sportschool. Wie een flexibel abonnement wil, betaalt meer dan wie zich vastlegt in een jaarabonnement. Waarom zou dat dan niet voor werknemer gelden?

Die rol kan verder gaan dan de eigen organisatie. In de samenwerking met ondernemers en inkoop kan wederkerigheid gevraagd worden. Door afspraken te maken, convenanten te sluiten en tegenprestaties te vragen kan de gemeente een rol spelen in het creëren van zekerheid voor werknemers. Juist in de wederopbouw van de stad zal de gemeente veel samenwerking aangaan met andere partijen. En waarom kiezen we er niet voor om zoveel mogelijk lokaal aan te besteden? Zo slaat gemeenschapsgeld terug in onze eigen gemeenschap. Naast het goede voorbeeld geven, kan de stad ook haar invloed gebruiken. Bij de landelijke overheid en samen met andere gemeenten kan de gemeente aandringen op het opstellen van goede wet- en regelgeving.

Betrokken overheid

Mensen die geen werk kunnen vinden moeten goede ondersteuning krijgen om ze te begeleiden naar werk. Als blijkt dat de match tussen vacatures en werkzoekenden slecht is, waarom zouden we dan mensen erop trainen en ertoe dwingen om te solliciteren? Het zou veel passender zijn om te kiezen voor maatwerk en perspectief. Niet iedereen is geschikt voor elk type werk, maar door goed te kijken op welke manier werkzoekenden beter kunnen aansluiten bij de bestaande en toekomstige tekortsectoren kunnen we Amsterdam en zijn inwoners echt vooruit helpen. De gemeente zou zich bijvoorbeeld hard kunnen maken voor opleidingstrajecten met baangarantie, bij bedrijven maar ook binnen de gemeente zelf. En waarom zouden we mensen die geen werk vinden, geen werk bieden? Ook de werkbrigade en sociale werkvoorziening kunnen worden of uitgebreid om de meest kwetsbare op de arbeidsmarkt van werk te voorzien.

New Green Deal

De gemeenteraad heeft de ambitie om aan de hand van een New Green deal een slag te maken in het verduurzamen van Amsterdam. Doel daarbij is zelfs drieledig; een duurzamere stad, werkgelegenheid & opleiding en perspectief. In de uitvoering van een New Green Deal voor Amsterdam is het van belang dat het werkgelegenheidsperspectief goed geborgd is. Werk moet bestaanszekerheid bieden en op een eerlijk manier voor iedereen beschikbaar zijn. Daarbij laat de huidige economische schok goed zien dat werk ook duurzaam moet zijn, het liefst met een vast contract en vooral goede rechten voor de werknemer.

Werken aan een New Green Deal kan zorgen voor veel werkgelegenheid in de komende jaren en dat zal hard nodig zijn. Transitie naar een circulaire economie is een noodzakelijk, die transitie kan daarbij ook een middel zijn om een meer solide economie te realiseren die veel minder afhankelijk is van bijvoorbeeld toerisme en meer bestaanszekerheid biedt.

Investeer in Amsterdam

Amsterdam heeft nu en zometeen veel te verduren. Meerdere crises zullen elkaar opvolgen en sommige tekenen zullen blijven. Iedereen moet een plek kunnen vinden in de hoofdstad waar chique en sjofel kriskras door elkaar bewegen en naast elkaar kunnen wonen.

Investeren in Amsterdammers

De coronacrisis legt de kwetsbaarheden in de stad pijnlijk bloot. We mogen daarbij hen die het zwaarst getroffen worden niet uit het oog verliezen. Ongelijkheid in Amsterdam mag niet vergroot worden en onze inspanningen om dat te voorkomen niet verminderd. Amsterdam heeft een sterke traditie van barmhartigheid. In Amsterdam zorgen we goed voor elkaar. Deze crisis is eerder een reden om dat meer dan minder te doen.

Goed onderwijs als basis

De coronacrisis treft iedereen, maar treft jonge kinderen die al een achterstand hebben in het onderwijs extra hard. Wie op jonge leeftijd een achterstand oploopt haalt dat soms zijn hele leven niet meer in. We wisten al dat tijdens vakantieperiodes de kenniskloof tussen kansarme en kansrijke kinderen vergroot wordt. Wie in kennisarmoede leeft, heeft thuis een minder leerrijke omgeving en verliest daardoor makkelijker verworden kennis en vaardigheden. Daar komt deze crisis en de tijdelijke sluiting van scholen boven op.
De plek waar een kind geboren is, de kleur van zijn of haar huid en de opleiding en het inkomen van zijn of haar ouders zijn nog altijd voor een groot deel bepalend voor iemands toekomst en daarmee ook voor de samenleving als geheel. We moeten ons daarom blijven hardmaken voor het creëren van kansengelijkheid, want alleen door segregatie tegen te gaan en ruimte te geven voor ieders talent, maken we van Amsterdam een rijke stad. Dat is ook onze inzet en het beleid geweest van de afgelopen jaren.
Juist nu, met deze crisis, staat deze Amsterdamse kernwaarde onder druk. Om de achterstand die jonge Amsterdammers hebben opgelopen (voor en tijdens de crisis) te verkleinen moeten we structureel meer investeren in het onderwijs. Niet alleen wij als stad, maar ook het Rijk. Het lerarensalaris moet omhoog, zeker op scholen waar de onderwijsuitdaging het grootst is. En we moeten kijken naar structurele fouten in ons onderwijssysteem, zoals de vroege selectie die leerprestatie verschillen vergroot en daarmee ongelijkheid in de hand werkt. Tegelijkertijd moeten wij initiatieven van Amsterdammers die zelf iets te doen voor de meest kansarme kinderen, zoals Studiezalen, waar kennisachterstand wordt ingelopen, blijvend steunen. Vooral op de plekken waar de steun het hardst nodig is.

Omkijken naar elkaar

Nog voordat Amsterdam goed en wel besefte wat haar overkwam, stonden er duizenden Amsterdammers paraat om hun buren, kennissen en totaal onbekenden te helpen. Door het doen van boodschappen, uitlaten van de hond, het maken van muziek vanaf een balkon, of door simpelweg te laten weten dat niemand er alleen voor staat. Amsterdam laat duidelijk zien: in deze stad zijn we er voor diegenen die het moeilijk hebben en voor elkaar. Het zijn gebaren waar we hoop uit putten, die ons door deze bizarre tijd heen hel-

pen. In de opwinding van de eerste weken van de lockdown is die solidariteit hartverwarmend. Hoe mooi zou het zijn als we dit vast weten te houden? Als we ook zometeen als we weer naar de terrassen kunnen en met vrienden afspreken aandacht houden voor eenzame Amsterdammers. In 2018 voelde bijna 1 op de 5 Amsterdammers van 19 jaar of ouder zich ernstig eenzaam[5]. Het aantal Amsterdammers dat zich eenzaam voelt stijgt al jaren en is hoger dan het landelijke gemiddelde. Thuisquarantaine, de stille straten en de onzekerheid over de toekomst zal dit alleen maar versteken.
De stad heeft een goede basis in de aanpak van eenzaamheid, samen met vele maatschappelijke partners in de stad. Op experimentele basis proberen we samen eenzaamheid aan te pakken. De vele initiatieven in deze coronacrisis kunnen die aanpak versterken. Er wordt nu volop geëxperimenteerd van stoepkrijt en spandoeken voor jarigen tot zingen vanaf een brandweerwagen bij verzorgingshuizen. Deze initiatieven zijn te kostbaar om verloren te laten gaan en de verbondenheid te waardevol. Ze laten ons zien dat we niet hoeven af te wachten tot eenzame mensen zich melden, maar dat we zelf de telefoon kunnen oppakken, dat we zelf kunnen bellen om te vragen of iemand hulp nodig heeft of gewoon een gesprek. Laten we die actieve houding meenemen in het Amsterdam na corona om het eenzaamheidsvirus beter te bestrijden.

Goede zorg is dichtbij

Onze bewegingsvrijheid wordt op dit moment ingeperkt. We blijven thuis om anderen en onszelf te beschermen. Het leven speelt zich ineens af binnen het oppervlakte van je eigen huis. Voor veel Amsterdammers wennen, voor anderen *business as usual*. Dat we nu allemaal aan huis gekluisterd zitten worden we ons bewust van de waarden van nabijheid. Een stukje groen of een supermarkt, maar ook van goede (mantel)zorg, een begeleider, een huisarts. Wat wij nu allemaal ervaren is voor sommige Amsterdammers aan de orde van de dag. Zij hebben misschien niet de vrijheid om naar de andere kant van de stad te reizen voor een behandeling of familie die de mantelzorg op zich kan nemen. Zij zijn gebaat bij lokale voorzieningen. In hun eigen wijk, toegankelijk en het liefst natuurlijk zonder wachtrijen. De beloofde efficiëntie van marktwerking heeft hun misschien wel niets op geleverd. Voorzieningen verdwijnen uit wijken en buurten en in plaats van maatwerk worden standaard behandelingen uitgevoerd. Nu veel Amsterdammers in een kwetsbare positie zitten, kunnen we niet afwachten tot marktwerking voor hun oplossingen gaat verzinnen, als dat al zal gebeuren. Wat we wel kunnen doen is in de afspraken met zorgaanbieder aandacht te hebben voor nabijheid, voor aandacht en voor goede zorg in plaats van een goed prijskaartje. Door in de haarvaten van onze wijken te zijn en daar de beste zorg te bieden zetten we het welzijn van Amsterdammers voorop.

Financieel ontzorgen

Financieel onzekerheid zorgt voor stress en spanning. Het maakt mensen nog kwetsbaarder doordat ze zich niet meer kunnen richten op hun werk of de controle over hun leven. Zo ontstaat een negatieve spiraal waar moeilijk aan te ontsnappen is. Door daar vroeg bij te zijn kan dat voorkomen worden. De financiële onzekerheid van veel Amsterdammers zal de komende jaren toenemen. De risico's op toenemende schulden daarbij

---

[5] Factsheet Eenzaamheid in Amsterdam

ook. Door als gemeente actief op te treden en coulance te bedingen bij schuldeisers kan erger voorkomen worden. De gemeente kan als een soort vakbond van schuldenaren optreden door voor hun belangen op te komen en door te bemiddelen. Het Armoede-elftal en de Vroeg-eropaf aanpak laten zien dat door erger te voorkomen mensen hun leven weer op kunnen pakken. Dat geldt ook voor het opkopen en overnemen van schulden. Het biedt perspectief voor Amsterdammers en een uitweg. Nu daarmee stoppen is onverstandig. Het zou veel verstandiger zijn om de solidariteit en barmhartigheid die we voelen tijdens deze coronacrisis te versterken in plaats van Amsterdammers aan een schuld overgeleverd te laten.

Veilige en kansrijke wijken

Amsterdam staat bekend om zijn vrijheid en tolerantie. Om dat te behouden is het van belang veiligheid te blijven garanderen. Vrijheid en veiligheid gaan hand in hand. Veiligheid betekent niet alleen het voorkomen van criminaliteit maar ook het aanpakken van de oorzaken van gevoelens van onveiligheid. Veel Amsterdammers zullen de komende tijd hun baan of inkomen verliezen. Vooral jongeren worden getroffen, terwijl zij juist perspectief nodig hebben. Sommige jongeren die opgroeien in specifieke wijken in Nieuw-West of Zuidoost lopen extra risico, vanwege hun achterstand op de arbeidsmarkt en de verleidingen van de straat. De coronacrisis heeft de sociale achterstand in deze wijken extra zichtbaar gemaakt, zo is ‘thuisquarantaine’ in een gezin met 5 kinderen op 40 vierkante meter niet te doen, en is de ‘straat’ daardoor voor veel jongeren het alternatief.

Economische neergang en stijgende werkloosheid kunnen bovendien leiden tot meer criminaliteit. Zowel voor individuen, als voor bedrijven kan (hulp vanuit) het criminele circuit uitkomst bieden om de kwijtgeraakte inkomsten te compenseren. Jonge Amsterdammers die worden meegesleurd in de drugswereld, omdat er geen alternatief is, moeten weten dat dit een doodlopende weg is.

Om deze jongeren op het rechte pad te houden, kunnen we opnieuw werken aan allianties tussen professionals en buurtbewoners. Op deze manier ontstaat er weer geloof in de kracht van hun eigen buurt om deze weerbaar te kunnen maken tegen de invloeden van (drugs)criminaliteit. Het maakt ook dat we er als overheid niet alleen voor staan, en tegelijkertijd maken we gebruik van een heel groot buurtpotentieel, en dat is vooral na deze crisis keihard nodig. Veilige en kansrijke wijken vragen om structurele investeringen in de veerkracht van onze (rechts)handhaving, goed onderwijs, in arbeidsperspectief en jongerenwerkers op buurtniveau.

Investeren in de stad

Amsterdam is ruim vierhonderd jaar een plek waar mensen van over de hele wereld samen komen. Altijd goed bereikbaar geweest via het water, later via wegen en tegenwoordig ook de lucht. De bereikbaarheid van de stad is iets om trots op te zijn. Al die infrastructuur naar en in de stad vraagt ook om onderhoud en nieuwe investeringen voor nieuwe verbindingen. Veel gebruik leidt immers tot door slijtage. Nu de wereld stil gevallen lijkt door corona wordt veel van de infrastructuur niet gebruikt. Vliegtuigen staan aan de grond, trams rijden minder en files komen nu bijna niet voor. Er is Amsterdam veel aan gelegen om bereikbaar te blijven en daarom is investeren in de infrastructuur geloven in de toekomst. Datzelfde geldt voor het beschermen van de planeet. We moeten de kosten voor het milieu gaan meenemen in de prijs en die prijs zo eerlijk mogelijk verdelen. Dat betekent dat de grote vervuilers meer zullen moeten gaan betalen en dat er schoner vervoer nodig is.

De stad van morgen

Zonder groot onderhoud aan de stad zakt ze in elkaar. Werken aan kades en bruggen houdt de stad letterlijk overeind. Tegelijkertijd creëert de stad hier veel werkgelegenheid mee. Een investering betaalt zich daarmee dubbel uit. Anticyclische investeringen kunnen helpen de stad overeind te houden, mensen aan het werk te houden en tegelijkertijd te werken aan de toekomst. Zo is de behoefte aan schone, snelle en prettige alternatieven voor het vliegverkeer sterk groeit. Onderzoek van Royal Haskoning laat zien dat dit ook haalbaar is: er liggen veel kansen om de trein tot een goed alternatief te maken op de korte afstand[6].

Woningen om in te wonen

Samenwerking blijkt de sleutel in het bestrijden van de volksgezondheidscrisis, dus laten we daar de nieuwe standaard voor de toekomst van maken. Ook op het gebied van wonen. Want na corona zullen in Amsterdam betaalbare woningen nodig blijven, misschien nog wel meer dan voorheen. We kunnen ons daarvoor niet afhankelijk laten zijn van de wetten van de markt. Door zelf een leidende rol te nemen in het zorgen voor voldoende betaalbare woningen kan de bouw op peil gehouden worden in perioden dat het slechter gaat. Door de markt te beteugelen en de macht van speculanten en huisjesmelkers op te breken - desnoods met onteigeningen - kunnen we zorgen dat iedereen kan rekenen op een betaalbaar huis. Als we kiezen voor coöperatieve projecten en gezamenlijk eigenaarschap, kiezen we ervoor woningen te beschermen en behouden voor mensen. Wonen is een grondrecht, geen verdienmodel voor de durfkapitalisten die er hun garen bij willen spinnen zoals na de vorige crisis[7].

Ontwikkel ongelijk

Amsterdam kent 32 ontwikkelbuurten. Wijken die wachten om opgeknapt te worden. In sociaal en fysieke zin. Bijna al deze buurten bevinden zich buiten de ring A10. Veel van

---

[6] Onderzoek van RoyalHasKoningDHV naar treinen als alternatief voor vliegen

[7] Saskia Sassen over vastgoed in steden

deze wijken wachten al jaren om opgeknapt en aantrekkelijk gemaakt te worden. Hoe mooi zou het zijn om nu juist daar te beginnen met investeren? Hier kunnen snel stappen gezet worden, profiteren de meeste mensen mee en we kennen ook al succesverhalen. Zo is de Kolenkit in minder dan 20 jaar tijd van slechtste wijk van Nederland opgeklommen tot een vernieuwde, diverse en leefbare wijk. Zonder dat de oorspronkelijke bewoners hoefden te verhuizen. Er valt in Amsterdam winst te behalen door deze wijken niet (weer) uit het oog te verliezen in tijden van schaarste maar door ook hier ongelijk te investeren. Met aandacht voor die wijken waar men niet snel de hand opsteekt maar misschien wel harder wordt getroffen door de crisis.

Bruisende kunst & cultuursector

De culturele sector is in Amsterdam goed voor meer dan 10.000 banen, en is zeer belangrijk voor onze economie. Simpel geformuleerd: als de cultuur weer op gang komt, gaan er ook weer taxi's rijden. De Amsterdamse cultuursector is rijk geschakeerd; van grote instellingen met internationale allure, naar kleinschalige, maar belangwekkende, vernieuwende cultuurprojecten. Het is er allemaal in grote diversiteit. Juist die breedte in het cultuuraanbod geeft Amsterdam het bruisende karakter, dat onze stad zo bijzonder maakt en rechtvaardigt onze internationale reputatie als cultuur hoofdstad. Die culturele rijkdom moet worden behouden en beter worden benut. Het versterken van de creatieve sector biedt tevens de mogelijkheid tot het ontstaan van nieuwe perspectieven. De stad heeft creativiteit nodig om een uitweg te vinden uit de corona crisis. De culturele sector kan een aanjager zijn voor innovatie en oplossingen aandragen voor de problemen waarvoor we komen te staan.

Control Alt Delete

Dat ons leven onlosmakelijk verweven is met een digitale wereld geeft mogelijkheden tijdens deze crisis. We kunnen bellen en vergaderen, vanuit huis doorwerken en vieren feestdagen op het internet. Hoewel we er nu van profiteren is die verwevenheid met de digitale wereld soms verre van ideaal. Wie kijkt er mee als wij met onze collega's bellen? Wat gebeurt er met de informatie die we naar onze familie versturen? Welke data deelt mijn telefoon zonder dat ik dat weet? Technologie- en platformbedrijven zijn en worden groter en machtiger dan ooit te voren en onze afhankelijkheid ten opzichte van die bedrijven groeit alleen maar meer, juist door deze crisis[8]. Digitalisering kan leiden tot grote werkloosheid en slechte laagbetaalde arbeidsomstandigheden[9]. Daarbij zijn de winsten van platformen en technologiebedrijven voor een paar gigantische bedrijven en delen gemeenschappen hier niet of nauwelijks in mee. We zullen daarom ook oog moeten hebben voor de digitale infrastructuur van de 21ste eeuw. Door te werken aan een stad waarin we stimuleren dat publiek betaalde soft- en hardware open source is, zodat Amsterdam onafhankelijker en veilig haar eigen keuzes kan maken. Onze digitale afhankelijkheid dwingt ons fundamenteler te werken aan onze vrije en veilige digitale toekomst. Het is niet makkelijk om onze eigen structuren en ideeën aan te passen aan een nieuwe technologische en digitale realiteit. Een samenleving geef je nou niet even makkelijk een up-

---

8 Hoe de coronacrisis techreuzen waarschijnlijk nog machtiger maakt

9 Robert B. Reich; Superkapitalisme, en de bedreiging voor onze democratie

date, hoewel onze privacy en vrijheden daar wel om vragen.

We doen het samen

Samen zullen we Amsterdam weer op moeten bouwen. De economie moeten herstarten, Amsterdammers aan het werk krijgen en investeren waar we het nodig vinden. Als we niets doen zal de ongelijkheid toenemen. Bestaat de kans dat publieke waarden en winsten geprivatiseerd blijven worden. We zullen daarom scherpe keuzes moeten maken waar het gaat om de toekomst van onze stad.

Investeren kunnen we niet alleen, hoe graag we dat misschien ook zouden willen. We hebben de provincie, het rijk en Europa nodig, maar ook het bedrijfsleven van klein tot groot. Ook zij maken deze stad en bouwen aan haar toekomst. Die toekomst behoort aan een ieder die er wat van deze stad wil maken. En wie wil dat nou niet? Door nu ruimte te bieden aan publiek-private investeringen kan kapitaal en kennis gespreid worden over de stad en kan samen gewerkt worden aan krachtige investeringen in infrastructuur, klimaatdoelen en werkgelegenheid. Als in Amsterdam de motor weer draait zal Nederland daar van profiteren. Als verantwoordelijke hoofdstad deelt Amsterdam haar successen. Investeren in Amsterdam blijft investeren in een van de meest productieve en rendabele regio's ter wereld. Ook, of misschien wel juist, na corona.

Toch zullen de lasten voor de stad ook toenemen. Er zal minder te verdelen zijn en meer Amsterdammers zullen een beroep op de overheid doen. Waar minder te verdelen valt zal dat weinige ook rechtvaardiger verdeeld moeten worden. We hebben de kans en de plicht om de samenleving na corona eerlijker en fatsoenlijker te maken.

Een betrokken overheid kan zorgen voor een diverse economie en zich ontfermen over ieders werkgelegenheid. Door nu te investeren op de plekken die het het meest nodig hebben met een oog op de toekomst ontstaat een nieuwe zekerheid. Met meer samen en minder ieder voor zich. Individualisme zorgt misschien voor een snelle start van de wederopbouw, maar door solidariteit te tonen zullen we verder komen. Door samen na te denken hoe die toekomst eruit moet komen te zien houden we grip op wat voor ons van waarde is.